

NIEUWSBRIEF

Coördinatieplan Rampenbestrijding Waddenzee

Meer dan genoeg te doen!

De afgelopen maanden is weer heel wat werk verzet op het CRW-front. Naast al het werk dat achter de schermen door het Waddenzeebreed Waddex, haar operationele partners en het CRW secretariaat verricht is, was er eind februari een grote bestuurlijke bijeenkomst over de toekomst van de rampenbestrijding op de Waddenzee. De week daarop stond een grote veerbootoefening gepland, waaraan meer dan 225 evacués van een drietal regionale scholen zouden meewerken. Helaas moest de oefenleiding een dag tevoren besluiten de oefening uit te stellen.

Jammer, maar gezien de weersomstandigheden en het medisch advies van de GGD/GHOR een begrijpelijke en de enige juiste keuze. Inmiddels is de begeleidende oefenstaf opnieuw bij elkaar geweest. In dat overleg is geconstateerd dat zelfs zonder het feitelijk oefenen de multidisciplinaire voorbereiding belangrijke verbeterpunten met zich mee heeft gebracht. Omdat de veerbootoefeningen mede afhankelijk zijn van de dokbeurten kan de volgende oefening pas in 2010 plaatsvinden. Wij gaan er vanuit dat dan sprake zal zijn van dezelfde inzet en bijzonder grote mediabelangstelling als die we nu hebben

gehad. Deze inzet en belangstelling beschouw ik als een stukje erkenning voor ons CRW-werk.

Op dit moment wordt er gewerkt aan het jaarverslag 2008, het nieuwe Incidentbestrijdingsplan voor de Waddenzee en het aanvragen van een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet voor alle operationele multidisciplinaire oefeningen. Ook werkt de Hulpverleningsdienst Groningen met de provincie Fryslân, bevoegd gezag voor het verlenen van de wadloopvergunningen, aan de voorbereiding van een grotere wadloopoefening op 13 juni 2009. Meer dan genoeg te doen dus! ■ *Joan Stam, voorzitter Stuurgroep CRW*

Dit is de eerste editie van de Nieuwsbrief Coördinatieplan Rampenbestrijding Waddenzee in 2009. De nieuwsbrief geeft achtergrondinformatie over het Coördinatieplan en de toepassing hiervan in de praktijk. De nieuwsbrief verschijnt twee keer per jaar.

Colofon

De nieuwsbrief Coördinatieplan Rampenbestrijding Waddenzee is een uitgave van de Stuurgroep CRW.

Eindredactie: Karin Vaartjes, Ron Veenstra (Provincie Fryslân)

Fotografie: Hoge Noorden, Joachim de Ruijter, Politie

Vormgeving: Klaas Pot (Provincie Fryslân)

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Ron Veenstra, secretaris van de Stuurgroep: (058) 292 5070 of r.veenstra@fryslan.nl, crw@fryslan.nl. Of kijk op www.fryslan.nl/crw

Vijf vragen over...

Vier jaar CRW en de toekomst

Op initiatief van de Stuurgroep CRW kwamen 60 bestuurders en beleidsambtenaren eind februari in Post Plaza te Leeuwarden bijeen om te praten over de toekomst van de rampenbestrijding op de Waddenzee. De aanleiding hiervan was dat er de komende jaren heel wat gaat veranderen door de komst van de Wet Veiligheidsregio's. De uitdaging van deze bestuurlijke bijeenkomst was om ook bij veranderende wetgeving er gezamenlijk voor te zorgen dat de rampenbestrijding op de Waddenzee goed gefundeerd blijft, met behoud van de huidige verworvenheden. Een verslag van deze ochtend aan de hand van vijf vragen.

Waarom is vier jaar geleden getekend voor het CRW?

John Jorritsma, Commissaris van de Koningin in de provincie Fryslân: "Iedere Waddenbestuurder weet dat het Wad een waardevol en kwetsbaar natuurgebied is met een intensief recreatief en economisch gebruik. We moeten daarom goed voorbereid zijn op rampen en ongevallen. Maar

wie zijn 'we' in dit geval? De Waddenzee is namelijk ook een bestuurlijk intensief gebruikt gebied. Ik voel me op grond van de Wet Rampen en Zware Ongevallen verantwoordelijk. Maar het gebied is gemeentelijk ingedeeld, dus de burgemeester is als opperbevelhebber verantwoordelijk voor de rampenbestrijding op het water.

Diverse rijksdiensten hebben daarnaast een eigenstandige bevoegdheid voor de bestrijding van specifieke ongevallen. De bekendste voorbeelden daarvan zijn natuurlijk de Kustwacht, die verantwoordelijk is voor het SAR-proces, en Rijkswaterstaat die verantwoordelijk is voor oliebestrijding en de verkeersbegeleiding. De effecten van een ramp op het water

beperken zich meestal niet tot één gemeente, provincie of regio. De meeste reddingsmiddelen zijn eigendom van particuliere organisaties, KNRM, rederijen en bergingsbedrijven. Rijkswaterstaat heeft zelf oliebestrijdingsmaterieel maar maakt ook gebruik van schepen uit Duitsland. Deze veelheid aan betrokken instanties vereist een goede coördinatie en afstem-

ming. Daarom is vier jaar geleden het Coördinatieplan Rampenbestrijding Waddenzee opgesteld: om samen beter toegerust te zijn om ongevallen te voorkómen en om mensen en milieu te redden. In het CRW is vastgelegd op welke wijze er direct na de eerste melding van een groot incident wordt opgetreden.”

Wat zijn de ervaringen van de afgelopen vier jaar?

Jorritsma: “Om dit boven water te krijgen is er afgelopen jaar een enquête gehouden onder de bestuurlijk betrokken organisaties. De eerste conclusie van de geënquêteerden is dat zij het prima vinden dat de samenwerking minder vrijblijvend is geworden. Er wordt van een ieder verwacht actief bij te dragen, binnen het gezamenlijke kader. Die gezamenlijkheid is terug te vinden in de structuur, de fundering is gelegd. Er is een bestuurlijk en operationeel overlegplatform. Er is een Stuurgroep die het plan

beheert en toeziet op het operationaliseren daarvan door Waddex. De zekerheid dat afspraken worden uitgevoerd wordt mede geborgd door de gezamenlijke financiering en het instellen van het CRW-secretariaat, met daarin de Waddex-voorzitter. Het CRW-plan is geschreven voor grote, gemeentegrens en/of regiogrensoverschrijdende rampen (in rampenjargon: GRIP 4). Die komen gelukkig weinig voor. Ook daarom wordt het CRW inmiddels uitgewerkt tot een Incidentbestrijdingsplan dat we kunnen gebruiken voor alle Waddenincidenten. Het CRW is ook een krachtig instrument

gebleken om de rampbestrijdingskaders op de Waddenzee helder te maken en houden. Er is een bestuurlijke lijn vastgelegd, waar naar gewerkt wordt en die in de loop van de jaren heeft geleid tot een stevige structuur waarop we met een gerust hart kunnen terugvallen. De operationele lijn is de laatste jaren aan het groeien, van een opdracht om het CRW te implementeren naar het ‘operationaliseren’ in een eigen Waddex-structuur. Een veelbelovend begin, dat smaakt naar meer.” *Noot van de redactie: de uitkomsten van de enquête vindt u op www.fryslan.nl/crw.*

Welke aandachtspunten voor bestuurders komen er uit de jaarlijkse CRW-oefeningen?

Thomas Faber, Regionaal Commandant Groningen: “Oefenen is topsport. Tijdens de jaarlijkse oefening vragen wij veel van de deelnemende bestuurders: zij moeten in beperkte tijd essentiële beslissingen nemen. Het belangrijkste doel van oefeningen is het oefenen zelf, dat staat elk jaar

weer centraal. De eerste verkennende oefening van 2005 met een veerboot bleek (te) complex, maar leverde veel leerpunten op. In 2006 waren de aandachtspunten de plaats van de eilandburgemeesters, het bepalen van de vervanging van de CvdK en de bezetting van het Beleidsteam Waddenzee (BTW). In 2007 stond de coördinatie centraal: hoe geeft de voorzitter

van het BTW invulling aan zijn coördinerende rol tussen de verschillende bestuurlijke gremia? In 2008 ging het om de informatieoverdracht van het BTW naar één van de Regionale Beleidsteams. Ook in 2009 wordt er een bestuurlijke oefening gehouden. Wij willen de kennis en ervaring van Waddenbestuurders op peil houden, we moeten de vaardigheden blijven oefenen!”

Wat is de rol van Rijkswaterstaat in het CRW?

Ype Heijnsman, directeur Water en Scheepvaart Rijkswaterstaat Noord-Nederland: “Wij vinden het CRW een goede zaak! Omdat een complex watersysteem als de Waddenzee om een dergelijk plan vraagt. Omdat het de samenwerking bij rampen en zware ongevallen goed regelt en de partners met elkaar in contact brengt. En omdat het plan (ook onze) processen goed organiseert.

Rijkswaterstaat houdt zich bij ‘natte’ calamiteiten in de eerste plaats bezig met de aanpak van de gevolgen voor vlot en veilig scheepvaartverkeer (nautische zorg) en voor droge voeten, voldoende en schoon water (waterstaatkundige zorg). We proberen dus zo snel mogelijk de normale situatie voor de scheepvaart en

waterkwaliteit te herstellen! Er is een hele serie wetten waarin onze taken en bevoegdheden verankerd zijn. Eén van deze wetten is de Waterstaatswet Art. 72: Als waterbeheerder is Rijkswaterstaat bevoegd, zelfs genoodzaakt op te treden als er gevaar dreigt. Daarnaast faciliteren wij hulpdiensten met kennis, middelen en inzet bij de uitvoering van taken. Bij incidenten ondersteunen wij bijvoorbeeld met juridische bevoegdheden, onderzoek en advies, nautische begeleiding en met oliebestrijdingsmiddelen/schepen, bergingsvaartuigen of helikopters. Deze wijze van optreden past bij Rijkswaterstaat als publieksgerichte netwerkmanager en als betrouwbare en efficiënte partner. Bij dat streven hoort ook dat Rijkswaterstaat als één organisatie wil optreden, ook als er bij een incident meerdere onderdelen

van onze organisatie actief zijn. Over de toekomst: Waterrand wil de incidentbestrijding op het water beter afstemmen met die op het land. Binnen Waterrand wordt voorgesteld vier rampprocessen toe te voegen: SAR, nautische veiligheid, waterkwaliteit en waterkwantiteit. Deze laatste drie processen liggen in het verlengde van de kerntaken van Rijkswaterstaat. Onze dienst staat dan ook positief ten aanzien van de ambities van Waterrand en de suggesties uit het symposium/werkatelier van november 2008. Als Rijkswaterstaat hebben wij dan wel een voorkeur voor benadering van de Waddenzee als samenhangend watersysteem. Tot slot geven wij de komende tijd intern actief invulling aan de afspraken die in CRW-verband gemaakt zijn, zoals op het terrein van opleiden, trainen en oefenen.”

Landelijke regelgeving zorgt voor veranderingen rond het CRW. Hoe moet het veranderingsproces vorm krijgen?

Joan Stam, voorzitter Stuurgroep CRW, bevestigt dat het CRW op de juiste koers zit: "Door de gelijkwaardige basis van samenwerking en de financiële bijdrage van provincies, gemeenten en rijksdiensten heeft het CRW zich kunnen ontwikkelen en is daarmee koploper in Nederland geworden op het gebied van voorbereiding op en coördinatie bij incidenten en rampen op het water.

Nu duidelijk is dat de wetgeving wijzigt, moeten we ons buigen over hoe we de taken en verantwoordelijkheid kunnen overdragen. Hoe zorg je er voor dat iedereen betrokken blijft? Hoe zorg je er voor dat er voldoende budget blijft? Hoe zorg je ervoor

dat wat we bereiken hebben niet wegglijdt in middelmatigheid en gepruts? Voor een deel heeft dit met geld te maken, natuurlijk. Maar ook met begrippen als betrokkenheid, belangstelling en verantwoordelijkheid. Als bestuurders ben je erg geneigd met bestuurders te praten. Maar de rampenbestrijding en ook de voorbereiding erop is vooral een zaak van de uitvoerders. Het betekent in mijn ogen: dat de bestuurders, de voorzitters van de drie Veiligheidsregio's, belangstelling moeten hebben voor de brug tussen beleid en uitvoering en de mensen die dat doen en voor de rijkspartijen die erbij betrokken zijn. Ook moeten ze de verantwoordelijkheid willen dragen voor een geheel gebied, dat ook nog eens in drie Veiligheidsregio's ligt. Want ook al is Fryslân leidend, zonder steun van Groningen en Noord Holland Noord kan het niet.

Als dus het CRW wordt overgedragen aan de Veiligheidsregio Fryslân is de vraag: Hoe zorg je ervoor dat het CRW een integraal onderdeel wordt van de rampenbestrijding in Fryslân, Groningen en Noord Holland Noord? Met andere woorden: Hoe houd je de Veiligheidsregio's Noord Holland Noord en Groningen bij de les en betrokken, hoe organiseren die drie Veiligheidsregio's het contact en de oefenprogramma's met de rijkspartners en hoe komen ze aan voldoende budget om dat ook waar te maken? Hierover wil ik samen met de voorzitter Veiligheidsregio Fryslân, de Commissaris van de Koningin van Fryslân en de vertegenwoordiger van het Eilander College op korte termijn komen tot aanvullende afspraken."

KLPD: Expertise gebundeld in Landelijk Dregteam

Een watersporter in de problemen, een schipper overboord, een verwarde vrouw vermist. Bij ongelukken, misdrijven of zelfdodingen op het water ontstaat een water-pd (plaats delict). Maar het bepalen van de exacte locatie van het pd, het bergen van het slachtoffer en het veiligstellen van sporen, vereisen op het water een andere expertise dan op het land. Die expertise is gebundeld in het Landelijk Dregteam van het KLPD.

Het gebeurt tientallen keren per jaar. Iemand verdwijnt onder water en komt niet meer boven. Hulpdiensten zetten alles op alles om de drenkeling te redden. Deze search and rescuefase duurt ongeveer een uur, anderhalf uur. Daarna, als het redden van de drenkeling niet meer mogelijk is, gaat het zoeken naar het slachtoffer door. Voor zowel de familie als de politie is het van belang dat het lichaam boven water komt. De Dienst Waterpolitie van het KLPD

coördineert de inzet van alle specialisten die bij het zoeken naar vermisten en het bergen van slachtoffers kunnen worden ingezet. Ook biedt het team ondersteuning bij het zoeken naar vermisten in recherche-onderzoeken.

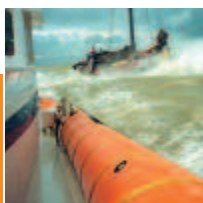
Inzet

Johanna Metselaar is één van die operationeel chefs van het dregteam: "Wij proberen aan de hand van de beschikbare informatie

vast te stellen hoe groot het zoekgebied is. Als we een melding krijgen over een vermiste surfer ergens op de Waddenzee, dan kunnen we niet direct aan de slag. De Waddenzee is groot. We gaan dan op zoek naar aanvullende informatie om zo het zoekgebied exacter te bepalen. Dat doen we bijvoorbeeld aan de hand van overzichtsfoto's die de Dienst Luchtvaartpolitie al tijdens het zoeken heeft gemaakt of aan de hand van getuigenverklaringen. Als we besluiten tot inzet, gaan we naar het plaats delict en maken we een zoekplan. Daarin staat wat in welke volgorde gaat gebeuren. De inzet is afhankelijk van veel factoren. Het weer, diepte, getij, stroming en de duur van de vermissing spelen hierbij bijvoorbeeld een rol. We werken volgens een vast protocol. Dat betekent dat er duidelijke afspraken zijn over de volgorde van werken, over wie welke verantwoordelijkheden heeft en over het vastleggen van gegevens. Ook vindt na iedere inzet met de betrokken partners een evaluatie plaats."

Specialisten

„Onder water zie je vaak niet veel meer dan de binnenkant van je duikbril”, vertelt Edwin van der Pol, ook operationeel chef van het dregteam. „Zoeken naar vermisten onder water is dus niet een kwestie van

een paar duikers het water in sturen. Er zijn veel mogelijkheden en experts op dat gebied. Dat kunnen medewerkers of vaartuigen zijn van onze eigen Dienst Waterpolitie, maar ook van partners van binnen en buiten het KLPD. Zo werken we intensief samen met Rijkswaterstaat, de Koninklijke Marine, de brandweer, andere politiekorpsen, de douane en de Stichting Opsporingsapparatuur Drenkelingen (SOAD). De Dienst Levende Have Politie van het KLPD kan lijkenhonden of speurhonden menselijke geur inzetten en de Dienst Specialistische Recherchetoeopas-singen (DSRT) zorgt waar nodig voor sonar-apparatuur en de bijbehorende experts.”

Verdriet

Het zoeken en bergen van drenkelingen is een emotionele gebeurtenis. Daarom kunnen alle betrokkenen bij een zoekactie, ook niet-KLPD'ers, terecht bij het Bedrijfs-opvangteam van het KLPD. „Wij komen

vaak in contact met de nabestaanden”, vertelt Metselaar. „Vooral als het zoeken langere tijd duurt, is het belangrijk voor de familie om goed op de hoogte te zijn van wat we doen en waarom we dat doen. Waar het onderzoek dat toelaat, communiceren we hierover zo goed mogelijk met de familie. We wijzen hiervoor één contactpersoon aan. Diegene is dan niet direct betrokken bij het zoeken. We houden dat bewust strikt gescheiden. Omdat je heel direct geconfronteerd wordt met het verdriet van de familie, is de drenkeling geen ‘gewoon’ slachtoffer meer.”

Sporen

Het intensieve contact met nabestaanden kan ook om andere redenen nodig zijn. Van der Pol: „We hebben regelmatig te maken met duikers die in de problemen komen. Vaak willen bevriende duikers van het slachtoffer meehelpen met zoeken of bergen. Dat is niet wenselijk. Ten eerste is

het natuurlijk niet niks om een verdronken maatje boven water te brengen. Dat klinkt moedig, maar het kan traumatisch zijn. Ook is het gevaarlijk, vooral als het slachtoffer op grote diepte ligt. Bovendien is het omwille van de sporen niet mogelijk. Om de toedracht van de verdrinking later definitief te kunnen bepalen, is het veiligstellen van sporen van groot belang. Wij weten hoe we de sporen zo effectief mogelijk uit het water kunnen halen of wie dat kan doen.”

Resultaten

De werkwijze van het dregteam heeft resultaat. Het team wordt steeds vaker ingezet. Meestal kunnen we het stoffelijk overschot bergen”, zegt Metselaar. „Soms vinden we een slachtoffer niet. Maar in een opsporingsonderzoek kan dat ook een belangrijk resultaat zijn. Uitsluiten is een wezenlijk onderdeel van het opsporen.” ■ *Edwin van der Pol, KLPD*

Waddex: veerdiensten en Veiligheidsregio's

Nu het Rampbestrijdingsplan Veerdiensten is ondertekend wordt er binnen het Waddex-overleg in samenwerking met de veerdiensten Wagenborg, Doeksen en Teso gewerkt aan de operationele invulling in de vorm van een incidentbestrijdingsplan.

Het Waddexoverleg met als fundament het CRW handelt vanuit een regionale visie. Nu er ook op operationeel gebied door de Veiligheidsregio's en rederijen samenwerking wordt gezocht kunnen er interessante synergievoordelen ontstaan. De rederijen herkennen zich hierin en werken onder leiding van Marco Janssen nu gezamenlijk met de operationele disciplines mee aan een incidentbestrijdingsplan, een meerjarig en interregionaal oefenplan, en aan een actieve uitwisseling van kennis door elkaar uit te nodigen voor oefeningen. De eerste vergelijkingen leggen ook een aantal interessante verschillen van aanpak in diverse regio's bloot. Zo is het Ramp-

bestrijdingsplan Veerdiensten Waddenzee nog niet van toepassing op de veerdienst Teso die de dienst verzorgt tussen Den Helder en Texel. De Gemeenten Texel en Den Helder hebben in 2005 het Rampbestrijdingsplan Teso vastgesteld. Het plan was de basis voor het genoemde Rampbestrijdingsplan Veerdiensten Waddenzee. Meerdere scenario's hieruit zijn inmiddels operationeel en bestuurlijk geoefend. Het is natuurlijk heel krachtig en efficiënt om de resultaten en aanbevelingen ter lering met de omgeving te delen. Ook de operationele hulpverleningsdiensten wisselen deze kennis uit, en in de toekomst komen we misschien tot een uniforme en Waddenzee-brede aanpak die voorziet in het ultieme doel: een efficiënte en doelmatige aanpak van de calamiteit, met maximale beperking van schade aan mens, milieu en materiaal.

De Waddenvoordiensten hebben in de loop der jaren veel geïnvesteerd in preventie. De

rederijen hebben tezamen met RICAS een maatwerk veiligheidsopleiding Zoute Veren ontwikkeld. Dit programma draait nu 5 jaar en kan worden gezien als een hele uitgebreide BHV-opleiding met een focus op de autonomie van een schip. Daarnaast beschikken de schepen over allerlei vormen van intrinsieke veiligheid. Denk hierbij aan waterdichte compartimentering, brandwerende schotten en voorzieningen, vaak aan het oog onttrokken, die snelle hulp mogelijk maken en escalatie voorkomen. Het interessante hieraan is dat deze voorzieningen vaak zijn voortgekomen uit aanbevelingen van oefeningen.

Kortom, we hebben elkaar allemaal hard nodig en er is voor alle betrokkenen veel voordeel te behalen bij kennisuitwisseling. Dit is een mooi begin! ■ *Alex Cofino, hoofd Operationele dienst TESO*

Varia

Voortgang Incidentbestrijdingsplan Waddenzee

Waddex is bezig geweest met het verder uitwerken van het nieuwe Incidentbestrijdingsplan voor de Waddenzee. Met alle partners is onder andere gesproken over de plaats van het vastgestelde Rampbestrijdingsplan voor de veerdiensten, de begrenzing van het plan en de wijze van opschaling. Voor de Stuurgroep wordt een

voorstel gemaakt ten behoeve van het implementatietraject.

Wadloopoefening

Op 13 juni wordt een Wadloopoefening gehouden door Hulpverleningsdienst Groningen, KNRM en gemeente De Marne, met ondersteuning van de provincie Fryslân en Radboud Universiteit. De oefening wordt vervolgd met een sessie voor bestuurders.

Voorkomen is beter dan genezen

De KNRM komt niet alleen in actie als het leed al geleden is. Zo zorgden schipper en een opstapper van de reddingboot Joke Dijkstra, van het station Den Helder, ervoor dat er een aanvaring kon worden voorkomen op het Marsdiep. Lees het verslag van Janneke Stokroos van de KNRM op www.fryslan.nl/crw (laatste nieuws/Eerste nieuwsbrief 2009 is uit!)